

namreč zamenjevati **povodja** s **porečjem** in še manj z **rečjem** (rečno mrežo). Še manj ustrezajo vododelnica za **razvodnico**, vodoprispevno področje za **padavinsko področje** ali kratkoma lo porečje in še manj za kraško prispevno področje (česa?), za tranzitne vode (?), zalivske formacije (?), erodibilnost ipd., kar so nerodni prevodi iz nemščine, medtem ko imamo zanje nazorne slovenske izraze. Podobno je s **talnico** in **podtalnico**, kar je svojevrsten odmev nejasnosti prst — tla. Če označujemo prst kot tla, potem je talnica lahko le pedološka voda, podtalnica pa voda pod njo oziroma v prepustnih sedimentih. Na splošno pa je v tej publikaciji terminologija še kar skrbna v primerjavi s tipkarnimi hidrološkimi elaborati, kjer je, žal, premalo prečiščena.

Nerodno in tuje se glasi npr. povodje reke Kolpe, povodje reke Mure, namesto enostavno porečje Kolpe, porečje Mure ali še krajše Pokolpje, Pomurje. Ne gre samo za jezik, temveč tudi za razumljivost: Primer: »z onesnaževanjem vode se pri nas ukvarja veliko inštitucij« (str. 54); očitno je mišljeno, da pri nas več ustanov preučuje onesnaženost voda. Nelogično je tudi, da mora biti »hudourniška dejavnost bolj usmerjena v preprečevanje nastajanja erozijskih žarišč« (str. 50). Gre kvečjemu za protihudourniško in ne hudourniško dejavnost.

Več skrbnosti bi si želeli tudi glede geografskih imen. Motijo zlasti »jezero Bled«, »jezero Bohinj«, »potok Jazbina« za Blejsko jezero, Bohinjsko jezero, Jazbinski potok itd. Vrsta imen je uganka celo za geografa, npr. Vrbanski plato, Limbuški plato, Bolško polje. Murska ravnina se označuje kot Mursko polje, ki je le manjši del te ravnine. Vrsta geografskih imen je zapisana napačno, npr. Lendava (za reko!) namesto Ledava, Čateške Toplice, Koperski zaliv. Zmeda je tudi glede Krasa (z veliko začetnico), ki pomeni le pokrajino med Tržaškim zalivom in Vipavsko dolino, medtem ko pomeni kras (z malo začetnico) vrsto reliefa oziroma tip pokrajine, kjerkoli se ta uveljavlja. Enkrat je torej lastno in drugič obče ime.

V besedilo je zašlo tudi nekaj drugih napak. Steklarna v Rogaški Slatini ni v SR Hrvatski, podatki o stroških za čistilne naprave v Krškem (str. 23), Kranju (str. 32) in še ponekod so gotovo napačni, saj so 10-krat ali morda 100-krat prenizki, drugače bi čistilne naprave veliko hitreje gradili. Na str. 32 je omenjen »gospodinjski razvoj vodilnih naselij« (verjetno gre za gospodarski razvoj in na str. 31 v tabeli »uporabnost voda v m³« (verjetno gre za potrošnjo vode). Na isti strani naj bralci v tabeli popravijo sQs v nQn. Za Blejsko jezero je stopnja onesnaženosti očitno prenizka (2—3) in za Bohinjsko jezero previsoka (1—2). Koristno bi bilo vselej nakazati metodologijo, na kateri slone zbrani podatki, drugod pa omeniti stopnjo njihovega posploševanja.

S temi pripombami ne želimo zmanjšati pomena, ki ga publikacija ima. Nasprotno, želimo le, da bi v bodoče take in podobne nepotrebne pomanjkljivosti odpadle in hkrati opozoriti na koristnost sodelovanja z drugimi strokami, ki se prav tako ukvarjajo z vodami, čeprav z drugačnega vidika. Očitno so pomanjkljivosti tudi posledica tega, da so naše hidrološke publikacije brez ustrezne tradicije.

Darko Radinja

Slovenija — naše okolje. Mladinska knjiga, Ljubljana 1976, 122 strani.

Knjižica je pomembnejša, kakor je zaradi njenega drobnega obsega, žepne velikosti in skromne opreme na prvi pogled videti. Nemara pa ne vzbujajo pozornosti tudi zato, ker gre za poljudno, mladinsko literaturo, ki obeta le najosnovnejše znanje. Takoj pa velja naglasiti, da je knjižica mnogo več, saj je snovno zgoščena, miselno bogata in vsebinsko zahtevna. Njena vrednost je v izboru snovi in aktualni tematiki pa tudi v tem, ker so o perečih vprašanih okolja in njegovega varstva v njej nanizani pogledi kar desetih piscev z različnih strokovnih področij, kakor spoznamo iz kratke predstavitve avtorjev na koncu knjige, ki so vsi znani strokovnjaki na tem področju. Ker jih tekst ne navaja sproti, sklepamo, da so vsebino in koncept knjižice zasnovali skupno.

Ohlapen naslov obeta pravzaprav manj, kakor daje vsebina. Po njem bi namreč sklepali, da gre za kratek regionalni oris Slovenije ali za bežen prikaz našega splošnega okolja, v katerem živimo. Tega pa v knjižici pravzaprav ni. Avtorji so se sicer odločili pretežno za ekološki vidik, vendar ne za sistematično osvetlitev celotnega našega okolja, temveč samo za njegove ogrožene oziroma degradirane poteze. Pravzaprav niti za te ne v celoti, temveč le za tiste, ki pomenijo sedanjo, aktualno, industrijsko degradacijo okolja. Značilno je, da samega okolja knjižica ne pojasnjuje posebej. Ko pa avtorji ta pojem uporabljajo, ga ne pojmujejo docela enako. Ob tem se pojavi tudi prvi pomislek. Pri obravnavi tal, krajine in mestnega okolja pojmujejo okolje širše, pri obravnavi ekosistema, vode in zraka pa ožje.

Pri tematiki, kakršna je okolje in njegovo varstvo, nas spričo njunega še neprečiščenega pojmovanja še posebej zanimajo miselna izhodišča ter načelni pogledi. V knjižici se kažejo v vsebini in zasnovi oziroma v razporeditvi snovi. Sestavlja jo namreč pet osnovnih poglavij z značilnimi naslovi (Varstvo okolja, Kaj pomeni človekov poseg v naravo, Prvine okolja, Razpoltja krajine, Ekonomika okolja). Vsako od teh pa vsebuje več krajših sestavkov.

Zal je uvodni del prekratek, da bi mogel ustrezno pojasniti Zgodovino degradacije in varstva okolja, Stanje okolja v Sloveniji in Smernice (pri slednjih gre pravzaprav za problematiko, ki iz degradacije okolja izvira), kakor obetajo naslovi. Načelni pogledi so sicer zelo pomembni za razumevanje in reševanje krize, v katero je človek pripeljal okolje, so pa v uvodnem poglavju premalo urejeni zaradi preveč enostavnega podajanja sicer zahtevne snovi.

Pomembno, pravzaprav ključno je naslednje poglavje (Kaj pomeni človekov poseg v naravo), ki osvetljuje srž problema — odnos človeka do narave.

Moti le, da knjiga ta odnos večkrat načena, pravzaprav v vseh osnovnih poglavjih, kar pa po svoje kaže na njegov osrednji pomen. V tem delu je to razmerje osvetljeno izrazito ekološko, celotno poglavje pa se odlikuje po sicer kratki, a jasni in zgoščeni oznaki ekosistema ter po pronicljivem funkcijskem prikazu človeka znotraj ekosistema na različnih stopnjah njegovega gospodarskega razvoja. Snov ostaja vseskozi pri bistvenem in je hkrati razumljiva. Nazorno je prikazano navzkrižje med »človekovim sistemom« in »naravnim ekosistemom«. Sploh je celotno poglavje izpeljano logično, dognano in s posluhom za mladega bralca. Zal pa so ekološke značilnosti Slovenije preskopo prikazane, kar pa je sploh pomanjkljivost celotnega dela.

V naslednjem, najboljšežnejšem poglavju so prikazali okolje po posameznih prvinah. Med te pa knjižica poleg vode, zraka in tal (prsti) uvršča tudi hrup in mestno okolje, čeprav je slednje že vrsta okolja, torej izrazit kompleks in ne prvina. V tem delu knjižice prevladuje analitično obravnavanje, sicer pa je podajanje široko in problemsko. Širši osvetlitvi posameznih elementov okolja nasploh sicer slede njihovi prikazi v Sloveniji, ponekod celo v kratkih posebnih poglavjih, vendar so preskromni in presplošni, saj zajemajo le manjši del snovi. Slovenijo kot okolje, kakor obeta naslov knjižice, pa premalo spoznamo.

Obravnava mestnega okolja (Človek in mestno okolje), ki sicer ne spada v ta del knjižice, je sicer zanimiva, vendar si poleg prikazane splošne problematike želimo več konkretnih osvetlitev okolij, ki so značilna za naša mesta. Glede na to, da so urbanizirana področja tista, kjer je degradacija okolja najbolj izrazita in pereča, bi kazalo njegovo varstvo na tem mestu ustrezno zaokrožiti.

Naslednje poglavje (Razpoltje naše krajine) je sicer zanimiv, svojevrsten in tudi koristen pogled na pokrajino, a z zasnovo knjige ni povsem skladen. Krajinski pogledi so široki in sorodni prirodnogeografskim, premalo pa so jasni odnosi med okoljem in krajino. V poglavju je več govora o tipih krajine, manj pa o ekologiji konkretnih slovenskih pokrajin. Prikazanim pogledom sicer ne gre odrekati celovitosti, v marsičem pa zaobidejo prejšnje, čeprav ne prikazujejo krajine le fiziognomsko temveč tudi funkcijsko.

Zadnji del knjige obravnava ekonomijo okolja (Ekonomski problemi varstva okolja, Družbeni ukrepi, Okolje in ekonomska rast, Regionalne ekonomske možnosti Slovenije). Ekonomski vidik je v ekološki problematiki manj pogost in je zato toliko bolj poučen. Je pa podajanje zahtevno in mlademu bralcu manj prilagojeno. Nekatere pojme bi kazalo pojasniti sproti. Prikazani pogledi zbuja tudi nekaj pomislekov. Onesnaženje okolja ni samo posledica koncentracije odpadkov (str. 105), saj onesnažujejo in degradirajo okolje tudi snovi, ki niso odpadki, npr. biocidi, umetna gnojila, konservansi itd. Gre tudi za degradacijo okolja, ki z odpadki nima zveze, pač pa s porušenim ravnotežjem v njem, npr. erozija prsti zaradi pretirane kmetijske in druge izrabe tal, negativne posledice vodnih regulacij, melioracij itd. Sporna je tudi misel, da se okolje kvari samo po sebi (str. 114). Preveč so nemara v ospredju ekonomski vidiki kurativne problematike okolja, manj pa preventivne. Sicer so ekonomski pogledi smiselno zaokroženi, poglobljeni in hvalevredno izhajajo iz naših ekonomskih razmer.

Za celotno knjižico je značilno, da se v njej, čeprav nedosledno, prepletata dva vidika: splošni in regionalni. Najprej so osvetljeni posamezni problemi okolja nasploh in nato še v Sloveniji. Glede na naslov knjižice bi pričakovali, da bo težišče na drugem delu. Konkretno okolje Slovenije je namreč prikazano premalo sistematično. V knjižici pa so dobra izhodišča za »ekološko-varstveni«
prikaz Slovenije kot okolja nasploh in njenih ekosistemskih struktur še posebej. Zeleti je, da bi do tega kmalu prišlo, morda v razširjenem ponatisu. V mislih imamo zlasti značilnosti okolja s posebnostmi njegovega onesnaževanja in varstva, kakršnega sestavlja naše kraške, gorske, kotlinske, dolinske, urbane in urbano-agrarne pokrajine.

Koristna stran knjižice je tudi sicer ne docela enotno, a zato širše pojmovanje okolja, ki poleg biološkega vsebuje tudi ekonomsko, sociološko in drugo pojmovanje, kar je celoti močno v prid. Sploh pa je delo glede na obseg vsebinsko zelo bogato.

Knjižica vidi rešitev ekološke krize v splošno spremenjenem odnosu človeka do narave (naj pristavimo: pravzaprav do okolja oziroma pokrajine sploh, torej tudi do njenih antropogenih sestavin). V naših razmerah pa naj bi bolj smotno ravnanje z okoljem dosegli z družbenim oziroma regionalno-prostorskim načrtovanjem. S tem knjižica ne prikazuje samo pereče problematike okolja, temveč razgrinja tudi perspektivo, kar je glede na njeno vzgojno naravo toliko bolj spodbudno. Geografom, posebno šolnikom, jo vsekakor priporočamo.

Darko Radinja

Avguštin Lah: Slovenija v sedemdesetih letih. Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1977, 457 strani.

Tudi geografi bomo s hvaležnostjo segali po najnovejši Lahovi knjigi o Sloveniji. V njej je zbranega namreč ogromno gradiva, ki nam prikazuje razvoj ožje domovine v zadnjih treh povojnih desetletjih in nakazuje na podlagi sprejetih načel in dokumentov srednjeročnega razvoja njeno nadaljnjo pot. Čeprav pisec ni imel namena geografsko predstaviti Slovenijo, pa vendarle najdemo v delu številne geografske prvine in osvetlitve posameznih pojavov in dogajanj. Upravičeno smemo trditi, da predstavlja Lahova »Slovenija sedemdesetih let«
tudi pomembno spodbudo številnim znanstvenim področjem, da bi pristopili k sistematičnemu proučevanju pojavov in problemov, ki so v knjigi načeti ali prikazani v luči globalnih povojnih sprememb naše družbe in njenega gospodarstva.

S pričujočo knjigo nam je mogoče v marsikaterem pogledu izmeriti dejansko podobo in življenjski utrip današnje slovenske vsakdanjosti. V delu so izredno plastično orisane družbenopolitične, gospodarske, socialne, kulturne in druge spremembe, ki so korenito posegle v preoblikovanje dovcerajšnje podobe Slovenije. Ko tehtamo vse te spremembe, ki so vtisnile povsem nov izraz našim naseljem in mestom, podeželju in rudarsko-industrijskim ali turističnim območjem, šele spoznavamo pomembno vlogo delovnega človeka,